

Gemeentearchief Amsterdam

Acquisitieprofiel

Uitgangspunten voor de acquisitie van het GAA

Concept

November 2002

Inleiding

In dit acquisitieprofiel¹ is op hoofdlijnen vastgelegd aan welke criteria particuliere archieven en collecties moeten voldoen om voor opname in het Gemeentearchief Amsterdam in aanmerking te komen. Het acquisitieprofiel vormt een toetsingskader voor de praktijk van verwerving. De criteria 1 t/m 6 zijn verplicht toe te passen op iedere acquisitie en de criteria 7 t/m 11 kunnen mede bepalend zijn bij de besluitvorming.

Voor de verschillende verzamelgebieden binnen het GAA is (of wordt) het verwervingsbeleid nader geformuleerd. Waar mogelijk zijn de selectiecriteria daarin gespecificeerd en worden prioriteiten aangegeven. De acquisitie van overheidsarchieven verloopt primair volgens de geldende wet- en regelgeving. Het acquisitieprofiel kan bij deze verwerving alleen als toetsingskader gebruikt worden daar waar in de wetgeving niet wordt voorzien of interpretatie mogelijk is. De door gemeentelijke instellingen en diensten gecreëerde verzamelingen of documentatiebestanden die niet als archiefbescheiden aangemerkt worden, kunnen vanuit cultuurhistorisch oogpunt de moeite van het bewaren waard zijn en volgens de uitgangspunten van dit acquisitieprofiel al dan niet verworven worden.²

1. Werkings sfeer

1.1. Grondgebied van de stad Amsterdam

1.2. Bestuurlijke werkingssfeer van de stad Amsterdam³

- De acquisitie van archieven en collectie-onderdelen buiten het grondgebied van de stad Amsterdam is voor het GAA van belang voor zover het materiaal betreft dat gerelateerd is aan de bestuurlijke werkingssfeer van de stad Amsterdam.
(bijvoorbeeld Amsterdamse Bos en Waterleidingduinen)
- De acquisitie van materiaal buiten het grondgebied van de stad Amsterdam kan door het GAA overwogen worden als het deel uitmaakt van een groter geheel waarbij het merendeel Amsterdam betreft, of als er een bijzondere cultuurhistorische relatie met de stad is.

¹ Hoewel binnen GAA gesproken wordt over de sectie verwerving is hier voorlopig gekozen voor acquisitieprofiel i.p.v. verwervingsbeleid, aangezien alle vergelijkbare archiefinstellingen in Nederland ook deze term hanteren. Binnenkort wordt een cd-rom uitgebracht van de “conservation dictionary”: een veeltalig woordenboek op het vakgebied conservering en restauratie. Dit woordenboek is het resultaat van een tweejarig Europees project waaraan het ICN heeft deelgenomen voor Nederland. Mocht dit woordenboek hiertoe aanleiding geven, dan zullen bepaalde termen in dit concept worden aangepast.

² De archiefwet spreekt over archiefbescheiden ongeacht de vorm. Of bescheiden aangemerkt worden als archiefbescheiden of documentatie is afhankelijk van de aard van de uitvoerende taak van een gemeentelijke instelling of dienst. Voor op te nemen documentatiebestanden geldt niet de wet- en regelgeving. Deze kunnen analoog aan particuliere archieven en collecties verworven worden.

³ Onder bestuurlijke werkingssfeer wordt hier verstaan: gebieden, rechtspersonen of organen ten aanzien waarvan de gemeente Amsterdam zodanige bevoegdheden van regeling en bestuur heeft overgedragen gekregen, dat in naam van de betreffende gebieden, rechtspersonen of organen besluiten kunnen worden genomen en/of belangen kunnen worden behartigd.

2. Relatie met gemeentelijke archieven

De te acquireren particuliere archieven en collectie-onderdelen hebben een relatie met de archieven van de gemeentelijke Amsterdamse diensten, hetzij doordat zij een aanvulling vormen op die archieven, hetzij dat ze onderdelen vanuit een ander perspectief belichten. De relatie kan er ook uit bestaan dat de particuliere archieven en collecties juist onderdelen in de samenleving belichten die in de gemeentelijke archieven niet aan de orde komen, waarmee ze een zelfstandige betekenis hebben als bron voor de geschiedenis van de stad.

3. Representativiteit

De te acquireren archieven en collectieonderdelen dienen kenmerkend te zijn in het kader van de politieke, economische, culturele, sociale, maatschappelijke of topografische ontwikkeling van de stad Amsterdam. (intern aangeduid met de term “inhoudelijk Amsterdam”) Er wordt gestreefd naar het verwerven van datgene waarin Amsterdam landelijk gezien bijzonder is.⁴

4. Authenticiteit

In principe komen alleen authentieke stukken voor acquisitie in aanmerking, tenzij slechts kopieën of afschriften beschikbaar zijn en/of acquisitie van authentieke stukken niet mogelijk is.

5. Toegevoegde waarde

Elk te acquireren document dient een toegevoegde informatieve en/of kwalitatieve (in de zin van artistieke kwaliteit) waarde te hebben ten opzichte van de al aanwezige archieven en collecties. Doublures dienen te worden vermeden, tenzij de materiële staat daartoe aanleiding geeft.

6. Draggers

Het Gemeentearchief Amsterdam acquireert en beheert documenten op papieren, perkamenten, audiovisuele en machinaal leesbare informatiedragers, negatieven en dia's.

7. Eigen opdrachtverstrekking.

Op grond van de missie van het GAA kunnen intern of extern opdrachten verstrekt of samenwerkingsverbanden aangegaan worden met als doel Amsterdam te documenteren op gebieden waar anderen dat niet of onvoldoende doen.

8. Afstemming met andere erfgoedinstellingen

Materiaal dat bij het GAA wordt aangeboden maar behoort tot het terrein van andere erfgoedinstellingen die een deel van de “Collectie Amsterdam” beheren, komt niet voor acquisitie in aanmerking, daar waar het vertrouwen is dat anderen het verwerven en ter beschikking stellen.

⁴ Zie bijlage 1

9. Bezoekersvraag

De bezoekersvraag, onder meer vast te stellen aan de hand van bezoekersonderzoeken en geautomatiseerde systemen en zoals verwoord door de Gebruikersraad, bepaalt mede de acquisitie.

10. Samenhang

Gebrek aan samenhang of ensemblewaarde⁵ binnen een archief of collectie kan reden zijn om niet tot acquisitie over te gaan.

11. Materiële staat

De slechte materiële staat waarin een archief of collectie zich bevindt kan reden zijn om niet tot acquisitie over te gaan.

⁵ ensemblewaarde is...

Bijlage 1 (toegevoegd voor de discussie)

Uitwerking van artikel 3, Representativiteit

“De te acquireren archieven en collectieonderdelen dienen kenmerkend te zijn in het kader van de politieke, economische, culturele, sociale, maatschappelijke of topografische ontwikkeling van de stad Amsterdam.”

Het uitgangspunt -representativiteit- blijkt het meest lastige uitgangspunt te zijn. Wanneer is iets representatief of kenmerkend voor de Amsterdamse ontwikkelingen? De huidige praktijk van verwerving is dat bij oudere bronnen (19de eeuws en ouder) minder snel getwijfeld wordt aan de representativiteit en de neiging bestaat sneller tot acquisitie over te gaan. (Onder het mom van: mooi dat het bewaard gebleven is). Des te recenter de bron, des te kritischer de verwerfer. De meeste archieven en collecties die aangeboden worden dateren uit de 20^e eeuw en met name de tweede helft van die eeuw. De toename van historische bronnen (denk aan amateurfotografie, drukwerk) maakt een strengere selectie noodzakelijk. Zonder de illusie te hebben een sluitende methode te vinden is gezicht naar een instrument om meer houvast te bieden bij het hanteren van dit uitgangspunt.

In navolging van het Gemeentearchief Rotterdam is een voorbeeldtabel opgesteld op basis van een viertal indicatoren die **richtinggevend kan zijn** bij de praktijk van verwerving. Onderzocht zou moeten worden of deze rubrieken ook representatief zijn voor de economische sectoren in de vier kwartalen van de 20^e eeuw en in hoeverre die representativiteit weerspiegeld is in de aanwezige archieven en collecties. Een ondervertegenwoordiging kan aanleiding geven tot actieve acquisitie op een of meer terreinen. Het minder voorkomen van bepaalde bedrijfstakken leidt niet direct tot de conclusie dat acquisitie achterwege kan blijven, maar heeft geen actieve acquisitie tot gevolg.

1. Economisch.

Vestigingen naar bedrijfstak (procentueel) in het jaar 2000

Bedrijfstak	Amsterdam	Nederland
Landbouw, jacht en bosbouw	0,2	15
Visserij	-	0,1
Delfstofwinning	0,02	0,03
Industrie	4,8	6,5
Productie en distributie energie	0,02	0,05
Bouwnijverheid	4,7	9,1
Handel en reparatie consumentenartikelen	23,0	23,7
Horeca	6,9	5,7
Vervoer, opslag, communicatie	6,5	4,0
Financiële instellingen	8,3	2,3
Onroerend goed, zakelijke diensten	27,8	18,6
Overheid, sociale verzekeringen	0,3	0,2
Onderwijs	2,2	2,4
Gezondheids- en welzijnszorg	4,3	6,0
Cultuur, recreatie en overige dienstverlening	11,0	6,4

(jan. 2001, O+S, nov. 2001,CBS)

Voorlopige conclusie: Vier economische sectoren zijn wat Amsterdam betreft meer dan gemiddeld vertegenwoordigd, te weten 1. Vervoer, opslag en communicatie 2. Financiële instellingen 3. Onroerend goed, zakelijke diensten en 4. Cultuur, recreatie en overige dienstverlening.

Banen van werknemers naar bedrijfstak (x1000)

Bedrijfstak	Amsterdam	Nederland
Landbouw en visserij	0,4	97,1
Delfstofwinning	0	10,0
Industrie	26,2	927,2
Energie- en waterleidingbedrijven	0	37,0
Bouwnijverheid	11,8	386,8
Handel	61,2	1130,4
Horeca	23,2	216,5
Vervoer en communicatie	32,2	422,7
Financiële instellingen	44,3	243,3
Zakelijke dienstverlening	96,9	1031,3
Openbaar bestuur	32,6	451,7
Onderwijs	28,3	406,7
Gezondheids- en welzijnszorg	53,8	863,0
Cultuur en overige dienstverlening	23,0	242,3

(CBS, 31 dec. 1999)

Voorlopige conclusie: De bedrijfstakken met de meeste werknemers zijn Handel, Zakelijke dienstverlening en Gezondheids- en welzijnszorg.

2. Sociaal maatschappelijk

Etnische groep	Amsterdam	Nederland
Surinamers	9,8 %	1,9 %
Antillianen	1,6 %	1,1 %
Turken	4,8 %	2 %
Marokkanen	7,8 %	1,6 %
Niet-westerse landen	10,4 %	9,2 %
Westerse landen	12 %	8,6 %
Nederlanders	53,7 %	75,6 %

(O+S, jan. 2001)

Voorlopige conclusie: In vergelijking met het landelijk percentage etnische groeperingen is de groep Surinamers en Marokkanen en in minder mate de Turken in Amsterdam veel groter.

3. Politiek

Politieke groepe- ringen in Amster- dam					
	1982	1986	1990	1994	1998
PVDA	16	21	12	14	15
VVD	10	7	7	8	9
D'66	2	3	9	8	4
Groen- links			7	6	7
CD			2	4	
CDA	7	6	5	3	3
Amster- dam/ Anders/de groenen		1	2	1	3
SP				1	3
Mokum mobiel '99					1
Overig	10	7	1		

(O+S 2001)

Voorlopige conclusie: De ontwikkeling van de omvang van politieke groeperingen in Amsterdam vertonen in ieder geval sinds 1982 een overwegend sociaal democratische signatuur. Ook de consequent redelijke hoge vertegenwoordiging van de VVD is opvallend. De afgelopen verkiezingen moeten nog verwerkt worden in het overzicht.

4. Cultureel

Bezoekersaantal per culturele instelling (x1000)

Instelling	Bezoekersaantal
Theaters:	
Concertgebouw	826
Koninklijk theater Carré	427
Paradiso	360
Melkweg	300
Muziektheater	261
Stadsschouwburg	137 (overheidsinstelling)
De Kleine Komedie	116
Nieuwe de la Mar Theater	96
Bellevue theater	56
Ijsbreker	9
Bioscopen:	2.860
Musea/instellingen/evenementen:	
Rondvaarten	3.000
Vincent van Goghmuseum	1.312
Artis en aquarium	1.243
Rijkmuseum	1.150
Anne Frankhuis	885
Madame Tussaud scenerama	524
Stedelijk museum	382
Nemo	Geen aantal van 2000, in '99 350
Amsterdams Historisch museum	204
Ned. Scheepvaartmuseum	188
Het Rembrandthuis	157
Zoölogisch museum	150
Tropenmuseum	127
Joods Historisch museum	103
Koninklijk paleis	87
Rai-hallen:	795

(O+S 2000)

Voorlopige conclusie: Hoewel niet alle culturele instellingen in dit overzicht opgenomen zijn, is aan de hand van bezoekersaantallen het relatieve belang van een instelling voor de stad Amsterdam aan te wijzen.

Begrippenlijst (nog verder uit te werken)

Acquisitie: Het verwerven van historische bronnen.

Acquisitiebeleid:

Acquisitieplan: Uitwerking van het acquisitieprofiel en verwervingsbeleid deelverzamelgebieden tot een meerjarenplan. In het acquisitieplan wordt concreet vastgelegd van welke archiefvormers en archiefvormende terreinen archief moet worden verworven en op welke terreinen collecties dienen te worden verworven.

Acquisitieprofiel: Algemene uitgangspunten en kaders voor het te voeren acquisitiebeleid met betrekking tot de verwerving van particuliere archieven en collectie-onderdelen.

Collectie Amsterdam:

Collectieonderdeel:

Deelcollectie: Een groep voorwerpen die binnen de collectie een logische eenheid vormt.

Kerncollectie: Dat deel van de collectie dat gezichtsbepalend is. Deze bestaat uit objecten die het beste binnen de missie en de doelstellingen van de instelling passen en die bovendien een hoge cultuurhistorische waarde hebben.

Verwervingsbeleid: zie acquisitiebeleid

Verwervingsprofiel: zie acquisitieprofiel

Verzamelgebied:

Selectiecriteria:

Ensemblewaarde

documenten

verwervingsbeleid